

Knjiška produkcija vojvodanskih Hrvata između dvaju Dana Balinta Vujkova

U kratkom prikazu Knjiške produkcije vojvodanskih Hrvata između dvaju Dana Balinta Vujkova, najprije dajem pregled objavljenih djela po određenim područjima (književnost, monografije, znanost te periodika), a potom i kratka kvantitativna i kvalitativna obilježja istih, pokušavajući na taj način sumirati sve ono što je obilježilo nakladništvo Hrvata s ovih prostora, bilo da su knjige tiskane u Vojvodini ili pak u Republici Hrvatskoj.

I. Književnost

a) romani

1. Dražen Prčić, *Come & Back*, Rotografika, Subotica 2010., str. 179.

b) poezija

2. *Preprekovo proljeće: zbirka pjesama*, Graphstyle, Novi Sad 2009., str. 43.

3. Nedeljka Šarčević, *Disnotor i prelo* (2. izdanje), Hrvatska čitaonica, Subotica 2009., str. 31.

4. Nedeljka Šarčević, *Zimske mirakule*, Hrvatska čitaonica, Subotica 2009., str. 39.

5. Mirjana Jaramazović, *Hajdemo zajedno: pjesme*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Hrvatska čitaonica, Subotica 2010., str. 175.

6. Mirko Kopunović, *Nad raspuklinom ćutnje: pjesme*, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2010., str. 88.

7. *Lira naiva 2010.*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Hrvatska čitaonica, Subotica 2010., str. 155.

8. Ilija Okrugić, *Šaljive poeme*, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 188.

c) kratka proza

9. Balint Vujkov, *Tri pripovitke o zmajovima*, Hrvatska čitaonica, Subotica 2010., str. 61.

10. Stjepan Beretić, *Čudesna bunarička noć: propovijedi*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2010., str. 63.

d) drame

11. Matija Poljaković, *Izabrane drame*, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 402.

12. Stjepan Bartoš, *Igra opasnih pojedinosti*, Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 279.

II. Monografije

13. Grgo Piuković, *Sto bandaša i bandašica: fotomonografija*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2010., str. 167.

III. Znanost

a) povijest i leksikografija

14. *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* (9) H, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2009., str. 230.

15. Marko Kljajić, *Surčin kroz povijest*, Maxima graf, Petrovaradin 2010., str. 576.

16. Naco Zelić, *Publikacije bačkih Hrvata: popis izdanja od 1901. do 2007.*, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb 2009., str. 222.

17. Petar Pekić, *Povijest Hrvata u Vojvodini: od najstarijih vremena do 1929. godine*, MISL, Zagreb 2009., str. 255.
18. Ilija Žarković, *Zaboravljeni rječnik: govor golubinačkog kraja*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2009., str. 119.
19. *Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2009., str. 281.
20. Mario Bara (Tomislav Žigmanov), *Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti: osnovne činjenice*, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2009., str. 100.
21. Matija Evetović, *Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata*, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 718.

b) kulturno-crkvena povijest

22. Marinko Stantić, *Inkulturaciona vjere kroz pučku pobožnost bunjevačkih Hrvata*, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“, Subotica 2010., str. 174.
23. Antun Dević (Blaž Zmaić), *Župa Irig*, Župa Irig, Novi Sad 2010., str. 415.

c) analiza i kritika

24. Antonija Čota, *Nuda veritas = Gola istina: našutjesmo se do grla*, Hrvatski demokratski forum „Preporuke iz Lemeša“, Subotica 2010., str. 185.
25. Lazo Vojnić Hajduk, *Kako u novo bez loma: misli o životu u hrvatskoj manjinskoj zajednici : strukturalna, funkcionalna i organizacijska rješenja nekih logičkih cjelina iz života naše zajednice i kod nekih drugih oblika iz okruženja*, Hrvatski demokratski forum „Preporuke iz Lemeša“, Subotica 2010., str. 240.

IV. Periodika

26. *Subotička Danica (nova): Kalendar 2010.*, godišnjak, Župni ured sv. Terezije, Subotica 2009., str. 288;
27. *Klasje naših ravni*, mjesečnik, Matica hrvatska Subotica i NIU «Hrvatska riječ», Subotica, 6 svezaka dvobroja, obujam stotinjak stranica;
28. *Hrvatska riječ*, tjednik, NIU «Hrvatska riječ», Subotica, redovito izlazio, str. 54;
29. *Zvonik*, mjesečnik, Rimokatolički ured sv. Roka, Subotica, redovito izlazio, str. 44;
30. *Glas ravnice*, mjesečnik, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, redovito izlazio, str. 16;
31. *Glasnik pučke kasine*, mjesečnik, glasilo Pučke kasine 1878., NIU Hrvatska riječ, redovito izlazio, str. 24;
32. *Miroljub*, tromjesečnik, glasilo HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora, NIU Hrvatska riječ, redovito izlazio, str. 16;
33. *Zov Srijema*, tromjesečnik, Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb, izašlo tri broja, str. 44-52;
34. *Hrcko*, mjesečni podlistak za djecu, NIU Hrvatska riječ, redovito izlazio, str. 16;
35. *Kužiš*, mjesečni podlistak za mladež, glasilo UG „Krov“, NIU Hrvatska riječ, redovito izlazio, str. 24;

V. Analiza i zaključak

Promatramo li brojčano popis izdanih knjiga, od prošlih Dana Balinta Vujkova objavljeno je ukupno 25 knjiga. Međutim, uzmemo li u obzir da je od listopada do prosinca 2009. godine objavljeno 12 knjiga, a od siječnja do listopada 2010. godine 13 knjiga, dolazimo

do zaključka da je u ovoj godini za deset mjeseci tiskan približno isti broj knjiga kao u posljednja tri mjeseca prošle godine.

Od toga, ukupno 12 knjiga tiskano je u području književnosti (samo 1 roman, 7 knjiga poezije, 2 knjige kratke proze i 2 knjige drama), zatim 1 monografija, dok preostalih 12 knjiga potpada pod područje znanosti, od čega je u području povijesti i leksikografije tiskano 8 knjiga, 2 knjige u području kulturno-crkvene povijesti te 2 knjige koje se odnose na analizu odnosno kritiku društvene zbilje, tj. položaja i stanja hrvatske zajednice i njihovih institucija u Vojvodini i Srbiji. Ovoga puta o tomu neće biti riječi, ali bilo bi dobro u budućnosti se pozabaviti relevantnošću, opravdanošću te kritičkoj prosudbi istih, kao i onih koje su takve knjige tiskali.

Većina autora je iznad 30 godina, što svjedoči o slaboj zastupljenosti, odnosno (ne)motiviranost mladih autora za sustavniji književni i znanstveni rad. Od onih koji spadaju u mlađu generaciju, spominjem samo znanstvenog novaka sa Instituta za migracije i narodnosti iz Zagreba, povjesničara Maria Baru. Upravo taj podatak mogao bi nam poslužiti kao promišljanje zbog čega su mladi autori tek u naznakama zastupljeni u knjiškoj produkciji ovdašnjih Hrvata.

Kad je riječ o nakladi pojedinih knjiga, većina od spomenutih 25 knjiga tiskana je u nakladi od 500 primjeraka. U najvećoj nakladi tiskana je knjiga Maria Bare i Tomislava Žigmanova: Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti (2000 primjeraka), zatim slijedi Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca (9. svezak) koji je tiskan u nakladi od 1500 primjeraka, te na kraju knjiga Mirjane Jaramazović: Hajdemo zajedno i knjiga mons. Stjepana Beretića: Čudesna bunarička noć, koje su tiskane u nakladi od po 1000 primjeraka. Neke su knjige tiskane i u manjoj nakladi od 500 primjeraka (300, 400), i samo jedna knjiga tiskana je u nakladi od 750 primjeraka.

Pogledamo li pak broj stranica pojedinih objavljenih knjiga, ističe se knjiga Matije Evetovića: Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata koja ima 718 stranica. Riječ je, nedvojbeno, o kapitalnom djelu na čije se objavljivanje čekalo više desetljeća. Ipak, ne ulazeći u sadržajnu kvalitetu objavljenoga djela, nakladniku ove knjige upućujemo kritiku kad je riječ o tehničkom opremanju knjige. Naime, broj od 718 stranica zasigurno bi bio manji da su poštovana pojedina pravila tehničkoga uređenja knjiga, kad je riječ o veličini fonta kojim je otisnut tekst, čime je zasigurno devalvirana vizualna privlačnost knjige širem čitateljstvu.

Unatoč nedostacima, neke su knjige objavljene u ovih godinu dana pokazale da nakladnička djelatnost među Hrvatima ide uzlaznom putanjom, bilo da je riječ o tehničkoj opremljenosti, bilo da je riječ o sadržaju i aktualnosti sadržaja istih. U tom kontekstu, navodim već spomenutu knjigu Maria Bare i Tomislava Žigmanova, budući da je riječ o prvom popularnom djelu o vojvođanskim Hrvatima nakon 80 godina, u kojemu se na objektivni način prikazuju osnovne činjenice iz povijesti vojvođanskih Hrvata te pouzdano i cjelovito oslikava njihova sadašnjost. Na zavidnoj razini je tehnička opremljenost knjige, a u tu skupinu svakako ubrajam i fotomonografiju o Dužijanci: Sto bandaša i bandašica, autora Grge Piukovića. Naime, koliko god nam se u odnosu na kvalitetu sadržaja, čini manje važnim ovaj kriterij, toliko bismo trebali biti svjesni da u suvremenoj nakladničkoj djelatnosti ne bi smio biti zanemaren vizualni aspekt jer je on iznimno važan i najčešće upravo on „krči“ put knjizi prema potencijalnim čitateljima.

S obzirom na mjesto objavljivanja, najviše je knjiga objavljeno u Subotici (20), 1 knjiga objavljena je u Petrovaradinu, a po 2 knjige objavljene su u Novom Sadu i u Zagrebu. Od toga, kad je riječ o hrvatskim institucijama i udrugama, najviše je knjiga tiskala NIU Hrvatska riječ (4), zatim slijede Hrvatska čitaonica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost koji

su tiskali po 3 knjige, te 2 knjige u zajedničkoj nakladi. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata tiskao je 3 knjige, a 2 knjige izašlo je u nakladi Hrvatskog akademskog društva kao i Hrvatskog demokratskog foruma „Preporuke iz Lemeša“. Preostalih 5 knjiga tiskano je u nakladi drugih nakladnika iz Novog Sada i Zagreba.

Rezimirajući analizirano, zaključujemo kako se knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata u posljednjih godinu dana uglavnom svodila na objavljivanje povijesnih djela (koja doprinose ali i svjedoče o očuvanju nacionalnoga identiteta Hrvata na ovim prostorima te su zato prijeko potrebne), a da je malo suvremene proze (objavljen je tek 1 roman), te da nema niti jedne knjige afirmirajuće književne kritike. Posljednja takva objavljena je u Subotici 2007. godine, a riječ je o knjizi Lazara Francišковиća „Prelistali smo za vas“. Vrijedno je spomenuti i tiskanje „Zaboravljenog rječnika: govora golubinačkog kraja“, autora Ilije Žarkovića, budući da su u prošlosti mahom objavljivani rječnici govora bačkih Hrvata-Bunjevaca.

Referirajući se na podatak da je npr. od listopada 2006. do listopada 2007. objavljeno 35 knjiga, zaključujemo i da je naklada znatno osiromašena. Međutim, kako smo se jučer složili na Okruglom stolu, intencija nam ne bi smjela biti kvantiteta već kvaliteta objavljenih djela. Drugi je problem na koji način objavljeno prezentirati i široj društvenoj zajednici, a ne samo užem krugu čitateljstva (obično samo pripadnicima hrvatskoga korpusa). Na taj način, naši pisci ostaju u izvjesnoj mjeri „učahureni“ u okvir manjinske zajednice, bez mogućnosti da ono o čemu pišu pročitaju ili se barem za njega zaintrigira neki čitatelj izvan Subotice, Tavankuta, Žednika, Sombora, Novog Sada i drugih mjesta u kojima žive Hrvati.

Možemo li, dakle, cijelu situaciju opravdati samo manjkom financijske podrške koja hrvatskoj zajednici u Vojvodini permanentno nedostaje, ali i lošom ekonomskom situacijom općenito, ili pak manjkom entuzijazma ovdašnjih intelektualaca, što se čini izvjesnijim, pitanje na koje će vrijeme dati odgovor.

Iskreno se nadam da će vrijeme do idućih Dana Balinta Vujkova proteći u nešto boljem i plodonosnijem ozračju kad je riječ o nakladničkoj djelatnosti, te da će pojedini kriteriji kad je riječ o objavljivanju knjiga (bilo da je riječ o kvantitativno-kvalitativnim parametrima, a tu prije svega mislim da sadržaj, jezičnu lekturu i korekturu koja je u pojedinim knjigama na nezavidnoj razini, te na kraju na tehničku opremljenost knjige), biti podignuti na još višu razinu.

Subotica, 29. listopada 2010.

Autorica: Željka Zelić

Izvor: web portal Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata www.zkvh.org.rs.